

Indeks ravnopravnosti spolova jedinstveno je oruđe za mjerenje koje složena pitanja ravnopravnosti spolova predstavlja kao pristupačno i lako razumljivo mjerilo. Temelji se na okviru politika Europske unije i pomaže u praćenju napretka ravnopravnosti spolova tijekom vremena u cijelom EU-u.

Indeks ravnopravnosti spolova sastoji se od šest osnovnih područja (rad, novac, znanje, vrijeme, moć i zdravlje) te dvaju sporednih područja (neravnopravnosti koje se preklapaju i nasilje). Izračunava se ujedinjavanjem rodni pokazatelja u jedinstveno ukupno mjerilo. Indeks dodjeljuje državama članicama ocjene od 1 za potpunu neravnopravnost do 100 za punu ravnopravnost. Njime se ne mjeri samo rodni jaz između žena i muškaraca već se uzimaju u obzir i kontekst države i različite razine postignuća država članica u različitim područjima. Visoka ukupna ocjena odražava mali (ili nepostojeći) rodni jaz i dobro stanje za sve (npr. visoka zaposlenost i žena i muškaraca).

Indeksom ravnopravnosti spolova 2015. iskazuje se koliko su EU i države članice bile daleko od (ili blizu) postizanja ravnopravnosti spolova 2005., 2010. i 2012. godine ⁽¹⁾. On prikazuje rezultate za svako područje i potpodručje. Također je riječ o prvom pokušaju razvoja kombiniranog mjerila nasilja nad ženama.

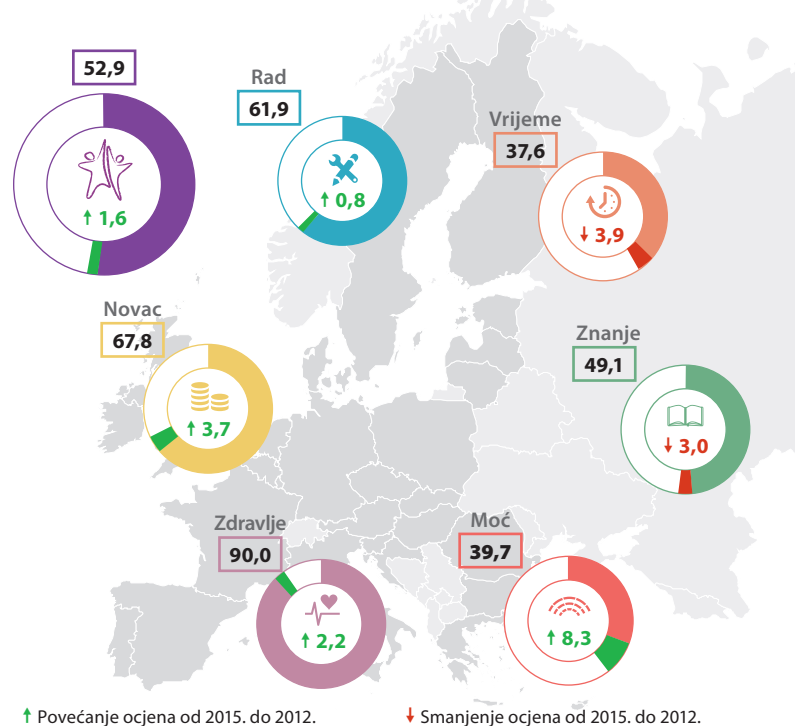
Napredak ravnopravnosti spolova od 2005.

Indeks ravnopravnosti spolova pokazuje određeni skroman napredak s malim povećanjem od 1,6 između 2005. i 2012. Zahvaljujući prosječnoj ocjeni od **52,9 od 100** u 2012. godini, Europska unija na pola je puta do postizanja pune ravnopravnosti spolova.

Dva područja u kojima su prisutni najveći izazovi odnose se na neravnomjernu podjelu vremena za brigu o djeci, kućanske obveze i rekreativne aktivnosti između žena i muškaraca (neravnopravnost se povećala od 2005.) i na zastupljenost žena na položajima moći i donošenja odluka. Premda je od 2005. više žena imenovano na najviše položaje, napredak nije uspio utjecati na nadmoćnu prekomjernu zastupljenost muškaraca.

Usprkos napretku u obrazovnim postignućima, segregacija u obrazovanju i dalje je široko rasprostranjena, a vidljivo je i smanjenje cjeloživotnog učenja. Ukupna ocjena u području znanja smanjila se između 2005. i 2012. Ravnopravnost spolova u područjima rada i novca pokazuje znakove poboljšanja, no i dalje je prisutan znatni rodni jaz s obzirom na zapošljavanje, dohodak i zaradu. Prosječni rodni jaz od 38 % u pogledu mirovina u EU-u 2012. odražava kumulativni učinak neravnopravnosti između žena i muškaraca tijekom životnog vijeka ⁽²⁾. Ocjena ravnopravnosti spolova u području zdravlja je visoka. U budućnosti se mogu dodati važne razlike u ponašanjima povezanim sa zdravljem žena i muškaraca da bi se osigurala dodatne informacije o zdravstvenoj neravnopravnosti spolova.

INDEKS RAVNOPRAVNOSTI SPOLOVA

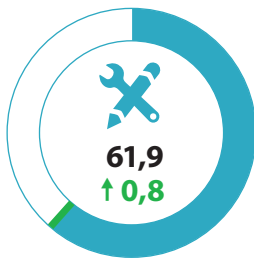

⁽¹⁾ Indeks ravnopravnosti spolova temelji se na podacima Eurostata (istraživanje o radnoj snazi u EU-u, istraživanje o strukturi zarada, statistika EU-a o dohotku i životnim uvjetima, demografska statistika), upitnika o obrazovnim statistikama UNESCO-a/OECD-a/Eurostata, Eurofoundova europskog istraživanja o radnim uvjetima, baze podataka Europske komisije o muškarcima i ženama na položajima odlučivanja (WMID) i istraživanja Agencije za temeljna ljudska prava (FRA) o nasilju nad ženama.

⁽²⁾ EIGE (2015.), *Mirovinski rodni jaz u EU-u: bilješka o istraživanju za latvijsko predsjedništvo*. Preuzeto s http://eige.europa.eu/sites/default/files/documents/MH0415087ENN_Web.pdf

Rad

Područje rada

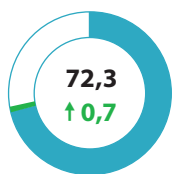

Ocjene u području rada i njegovih potpodručja samo su skromno porasle od 2005. Rodni jaz u zapošljavanju, iskazan stopama zaposlenosti u ekvivalentu punoga radnog vremena (FTE), malo se smanjio na razini EU-a, na što je uvelike utjecala niža razina sudjelovanja muškaraca u tržištu rada.

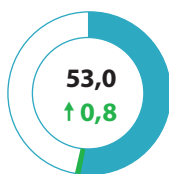
Opća stopa zaposlenosti žena (62 % u 2012.) još je znatno ispod cilja strategije Europa 2020. kojom se nastoji postignuti zaposlenost 75 % odraslog stanovništva (u dobi od 20 do 64 godine). Sklonost žena radu na nepuno radno vrijeme još više otežava postizanje cilja kada se za izračun stope zaposlenosti u obzir uzima broj odrađenih sati, a ne broj zaposlenih osoba.

Potpodručja

Sudjelovanje

Segregacija
i kvaliteta rada

Potpodručje segregacije i kvalitete rada pokazuje blagi napredak koji je uglavnom rezultat poboljšanih radnih uvjeta. Mogućnost radnika da dobiju jedan ili dva slobodna sata tijekom radnog vremena gotovo se udvostručio (s 18 % u 2005. na 33 % u 2012.) i rodni jaz se smanjio. Međutim, rodno podijeljeno tržište rada i dalje je stvarnost za žene i muškarce u Europi. Godine 2012. u djelatnostima obrazovanja, zdravlja ljudi i socijalnog rada u EU-u bilo je zaposleno u prosjeku gotovo četiri puta više žena nego muškaraca (30 % naspram 8 %).

Novac

Područje novca

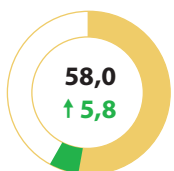

Ocjene u području novca porasle su za 3,7 bodova između 2005. i 2012. Napredak u tom području u velikoj je mjeri potaknut općim napretkom u pogledu pristupa financijskim sredstvima i za žene i za muškarce (za 5,8 bodova), premda rodni jaz ostaje znatan i u velikoj mjeri nepromijenjen.

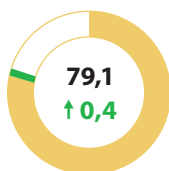
Premda su ocjene nešto više od onih u drugim područjima, žene diljem EU-a susreću se s većim izazovima u pristupu financijskim sredstvima. Žene zarađuju manje od muškaraca i imaju niži dohodak, uključujući i mirovine. Napredak u smanjenju rodnog jaza u zaradama i dohotku izrazito je spor.

Potpodručja

Financijska
sredstva

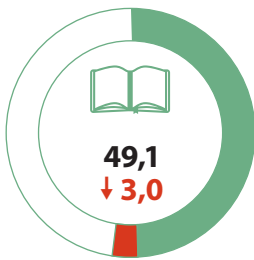
Ekonomska
situacija

U ovom se području nastoje obuhvatiti i odnosi moći između žena i muškaraca u upravljanju financijskim i ekonomskim resursima u kućanstvu. Riječ je o velikom izazovu jer se pokazatelji dohotka oslanjaju na podatke na razini kućanstva i pretpostavlja se da se dohodak dijeli ravnomjerno među svim članovima. Pojedinačni pokazatelji stoga bi pružili rodno osjetljivije informacije i realističnije stanje dijeljenja dohotka među članovima obitelji.

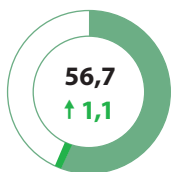
Znanje

Područje znanja

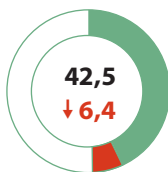

Potpodručja

Postignuća
i segregacija

Cjeloživotno
učenje

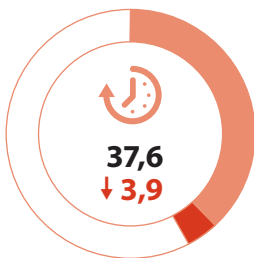
Pad ukupne ocjene u području znanja (za 3 boda) rezultat je smanjenog sudjelovanja odraslih osoba (u dobi od 15 do 74 godine) u cjeloživotnom učenju, što se odnosi i na formalno i neformalno obrazovanje i osposobljavanje.

Obrazovna postignuća žena i muškaraca postojano se povećavaju, a broj žena sa završenim visokoškolskim obrazovanjem trenutačno nadmašuje broj muškaraca. Međutim, žene su i dalje usmjerene na područja studija koja se tradicionalno doživljavaju „ženskim”. Godine 2012. žene u 28 država članica EU-a bile su nerazmjerno visoko zastupljene među studentima visokoškolskih ustanova u područjima obrazovanja (77 %), zdravlja i skrbi (73 %) te humanističkih znanosti i umjetnosti (65 %). Rodna segregacija na svim razinama u obrazovanju dovodi do segregacije zanimanja i, kao posljedica, utječe na buduće profesionalne mogućnosti žena i muškaraca.

U kontekstu brzih tehnoloških promjena i preobrazbe tržišta rada, cjeloživotno učenje područje je od temeljne važnosti i za žene i za muškarce. Međutim, većina država članica vrlo je daleko od postizanja ciljane stope uključenosti od 15 % odraslih osoba u dobi od 25 do 64 godine u cjeloživotno učenje, što je predviđeno strateškim okvirom za europsku suradnju u području obrazovanja i osposobljavanja (ET2020).

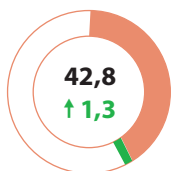
Vrijeme

Područje vremena

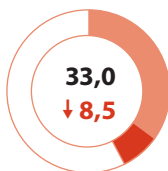

Potpodručja

Briga o obitelji

Društvene
aktivnosti

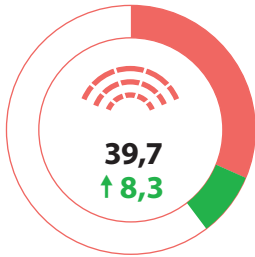
Područje vremena ima najnižu ocjenu od svih područja indeksa (37,6) i sadržava najveći izazov, a to je podjela vremena između žena i muškaraca. Smanjenje od 3,9 boda između 2005. i 2010. uglavnom je izazvano smanjenjem vremena koje su žene i muškarci mogli posvetiti društvenim aktivnostima.

U prosjeku 77 % žena u EU-u, u usporedbi sa samo 24 % muškaraca, kuha i obavlja kućanske poslove svaki dan u trajanju od 1 sata ili više. Žene i dalje preuzimaju puno veću odgovornost za brigu o obitelji. Nejednakost u podjeli vremena u domu prenosi se na druge društvene aktivnosti. U većini država članica vjerojatnije je da će muškarci sudjelovati u sportskim, kulturnim i rekreativnim aktivnostima izvan doma nego li žene.

Osobno vrijeme koje žene provode u skrbi za obitelj ima velik utjecaj na mogućnosti zaposlenja i ekonomsku neovisnost žena. Rezultati potvrđuju da su za postizanje bolje ravnoteže između poslovnog i privatnog života za žene i muškarce važne mjere poput osiguravanja pristupačnih i kvalitetnih usluga skrbi za djecu i druge uzdržavane članove obitelji te fleksibilna organizacija rada.

Moć

Područje moći

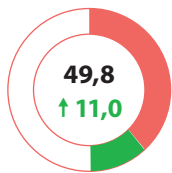

Područje moći ima drugu najnižu ocjenu, i to usprkos najizraženijem povećanju ocjene za 8,3 boda od 2005.

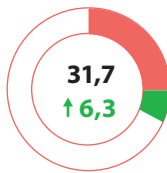
Rezultati pokazuju znatan napredak u zastupljenosti žena u upravama trgovačkih društava uvrštenih na burzi. U financijskom sektoru, međutim, žene su gotovo potpuno izostavljene iz procesa donošenja odluka. U 2014. samo je u jednoj od 28 država EU-a (Cipru) žena obnašala dužnost guvernera središnje banke. Iste godine u EU-u su dužnost ministra financija obnašale samo dvije žene – u Rumunjskoj i Švedskoj.

Potpodručja

Politička

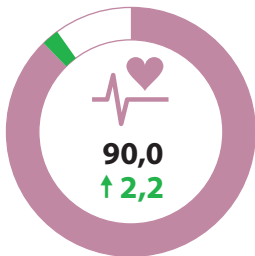
Ekonomska

U posljednjih nekoliko godina mjere koje su primijenile države članice i posebno prilagođene inicijative na razini EU-a – poput prijedloga direktive o povećanju ravnoteže spolova među članovima nadzornih odbora – doprinjele su znatnom poboljšanju pristupa žena vodećim položajima u korporativnom sektoru. Ipak, za promjenu korporativne kulture potrebni su šira javna rasprava i podizanje svijesti. Dugo radno vrijeme i fizička prisutnost na radnome mjestu, u kombinaciji s tradicionalnim muškim stilovima vođenja i nedostatkom transparentnosti praksa zapošljavanja i napredovanja, daju prednost muškarcima i povećavaju neravnopravnost spolova.

Zdravlje

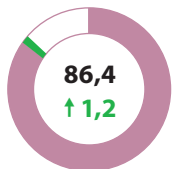
Područje zdravlja

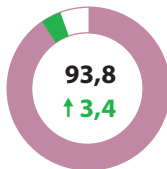
Područje zdravlja važno je područje za ravnopravnost spolova. Zdravlje je izravno povezano ne samo s osobnom, društvenom i ekonomskom dobrobiti već i s ljudskim dostojanstvom i fizičkim integritetom. Ocjena područja zdravlja povećala se za 2,2 boda od 2005. kao rezultat blagog napredovanja zdravstvenog statusa i, u većoj mjeri, poboljšanja pristupa zdravstvenim ustanovama. Navedeno se odražava u povećanom broju ljudi čije se potrebe za medicinskom ili stomatološkom skrbi zadovoljavaju.

Potpodručja

Status

Pristup

Zbog nedostupnosti prikladnih pokazatelja, trenutačni mjerni okvir ne obuhvaća razlike u ponašanjima povezanim sa zdravljem između žena i muškaraca. Ponašanja i načini života žena i muškaraca razlikuju se s obzirom na unaprijed definirane značajke muževnosti i ženstvenosti. Stoga je važno shvatiti razlike u ponašanjima povezane sa spolom koje stoje iza zdravstvene neravnopravnosti.

Europska anketa o zdravlju (*European Health Interview Survey – EHIS*), provedena 2014., dat će važne podatke o odrednicama zdravlja koje će se uzeti u obzir za sljedeće izdanje Indeksa ravnopravnosti spolova.

Indeks ravnopravnosti spolova 2015.: satelitska područja

Nasilje

Za područje nasilja utvrđeno je postojanje najvećeg jaza za 2013. zbog nedostatka usporedivih i usklađenih podataka na razini EU-a. Na temelju FRA-ova istraživanja o nasilju nad ženama i podataka Eurobarometra, Indeksom ravnopravnosti spolova 2015. predlaže se moguće kombinirano mjerilo nasilja nad ženama. Također se analiziraju stavovi prema nasilju nad ženama i razine svijesti, kao i povjerenje u policiju i pravosudne institucije u određenom društvu. Analiza pokazuje da se u zemljama s višim razinama ravnopravnosti spolova (izmjerenima indeksom) nasilje nad ženama doživljava manje prihvatljivim i veća je vjerojatnost da će žene prijaviti nasilje. Niže razine prijavljenog nasilja ne odražavaju nužno niže razine nasilja, već znače da stavovi prema nasilju nad ženama, svijest o njemu te povjerenje u policiju i pravosudne institucije sprječavaju njegovo otkrivanje.

Predanost EU-a i njegovih država članica iskorjenjivanju nasilja nad ženama potrebno je poduprijeti dokazima u obliku sustavnih, usporedivih i usklađenih podataka. ELGE će nastaviti razvijati sveobuhvatni okvir za mjerenje nasilja nad ženama na temelju ujedinjavanja podataka iz anketa i službenih izvora.

Neravnopravnosti koje se preklapaju

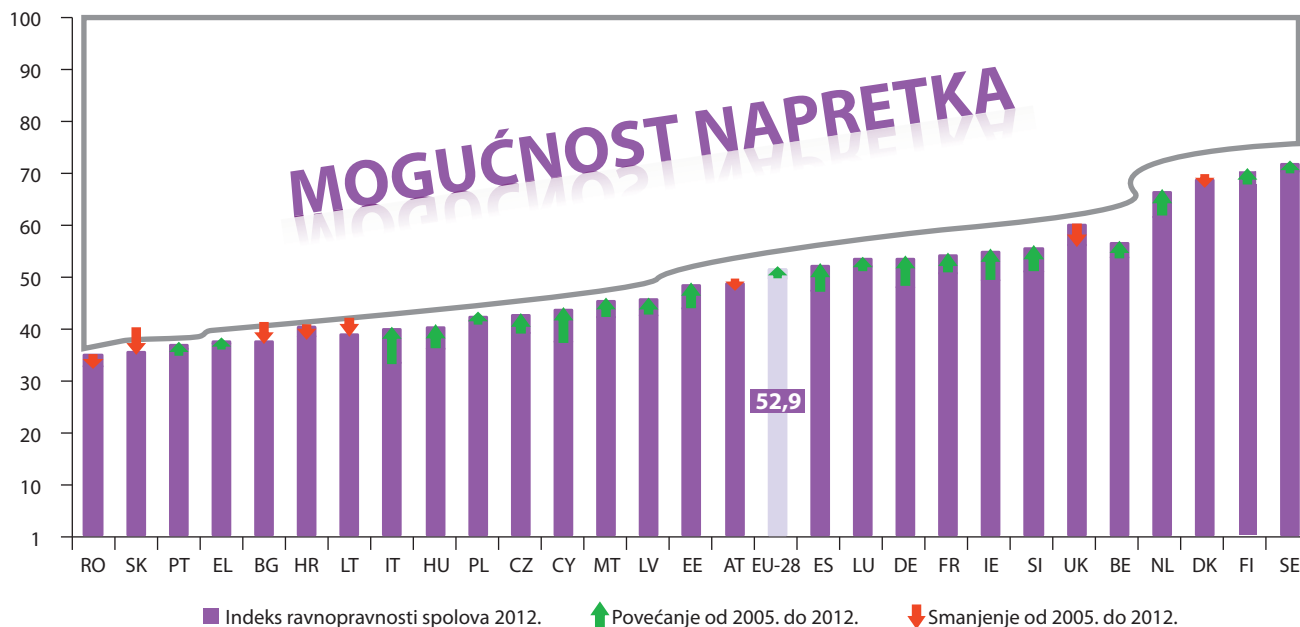

Područje neravnopravnosti koje se preklapaju razmatra način na koji se spol preklapa s drugim aspektima koji mogu utjecati na životna iskustva žena i muškaraca. Na primjer, rodni jaz u zaposlenju veći je za radnike rođene u inozemstvu nego za državljane zemalja, što upućuje na potrebu za daljnjom analizom rodne obrazaca migracije. To postaje osobito važno u kontekstu trenda dolaska izbjeglica s kojim se EU danas suočava. Stariji radnici također su ranjivi i imaju slabiji pristup zapošljavanju te su izloženi većim razinama rodne neravnopravnosti u svim državama članicama. Razumijevanje čimbenika uključenih u povezanost spolne i dobne diskriminacije ima temeljnu važnost, pogotovo kada je riječ o rješavanju problema siromaštva starijih žena. Razina siromaštva u kućanstvima s jednim roditeljem, posebno sa samohranom majkom, viša je od one ukupnog stanovništva, što upućuje na potrebu za uključivanjem rodne dimenzije u suzbijanje problema siromaštva i društvene isključenosti.

Nužno je razmotriti i dodatno analizirati načine na koje se neravnopravnosti preklapaju, pri čemu se mora uzeti u obzir činjenica da žene i muškarci nisu homogene skupine. Sljedeća ažurirana inačica Indeksa ravnopravnosti spolova detaljnije će se posvetiti tom pitanju.

Indeks ravnopravnosti spolova 2015.

Prvi put u Europskoj uniji indeks sadržava vremenski niz da bi se ravnopravnost spolova promatrala tijekom određenog razdoblja. Rezultati pokazuju da je Europska unija **na pola puta prema ravnopravnosti spolova**, s vrlo skromnim napretkom između 2005. i 2012.

Jedinstvene značajke i prednosti Indeksa ravnopravnosti spolova

Indeks ravnopravnosti spolova:

- omogućuje praćenje napretka u postizanju ravnopravnosti spolova u cijelom EU-u i tijekom vremena;
- podupire donositelje odluka u procjeni udaljenosti određene države članice od postizanja ravnopravnosti spolova;
- pokazuje različite ishode politika EU-a i nacionalnih politika za žene i muškarce;
- omogućuje sadržajnu rodnu analizu i usporedbe različitih područja politike;
- podupire razvoj i primjenu politika i zakona za promicanje ravnopravnosti spolova;
- jača svjesnost donositelja odluka i javnosti o napretku i izazovima povezanim s primjenom politika za promicanje ravnopravnosti spolova;
- ističe praznine u podacima i zahtijeva usklađene, usporedive i pouzdane podatke koji su raščlanjeni po spolu i dostupni za sve države članice.

Europski institut za rodnu ravnopravnost

Europski institut za rodnu ravnopravnost (EIGE) je centar znanja Europske unije o ravnopravnosti spolova. EIGE podupire tvorce politika i sve mjerodavne institucije u naporu da ravnopravnost između žena i muškaraca postane zbiljom za sve Europljane stavljajući im na raspolaganje specifično stručno znanje te usporedne i pouzdane podatke o ravnopravnosti spolova u Europi.

Više informacija:

<http://eige.europa.eu>

<http://www.twitter.com/eurogender>

<http://www.facebook.com/eige.europa.eu>

<http://www.youtube.com/eurogender>

<http://eurogender.eige.europa.eu>

Europski institut za ravnopravnost spolova, EIGE
Gedimino pr. 16
LT-01103 Vilnius
LITVA
Tel. +370 52157444
E-pošta: eige.sec@eige.europa.eu

PDF	MH-01-16-023-HR-N	10.2839/29128	978-92-9218-925-9
Tiskano izdanje	MH-01-16-023-HR-C	10.2839/1000	978-92-9218-904-4